

Марта Володимирівна ПІДДУБНА,
аспірант Львівського національного університету
імені Івана Франка,
krashevsk@mail.ru

УДК 343.2 (477)

ПОНЯТТЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА В КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Досліджено поняття та механізм імплементації норм міжнародного кримінального права в кримінальне право України. Розглядаються різні позиції та підходи, що існують у теорії кримінального права із зазначеної проблеми. Визначено, що під імплементацією слід розуміти діяльність законодавчого органу держави, яка полягає у прийнятті норм внутрішньодержавного права, що мають на меті реалізацію міжнародно-правових норм у національній правовій системі. Запропоновано закріпити таке визначення законодавчо, а також внести інші зміни до Закону України «Про міжнародні договори», що ґрунтуються на теоретичних дослідженнях. Обґрунтовується висновок, що норми міжнародних договорів, які визначають ознаки складу кримінально караного діяння, не можуть застосовуватись судами України безпосередньо, оскільки такими договорами прямо встановлюється обов'язок держави забезпечити виконання передбачених договором обов'язків шляхом встановлення покарання за певні злочини внутрішнім (національним) законом.

Ключові слова: імплементація, міжнародне кримінальне право, міжнародний договір.

У праві важливо, щоб терміни, якими користується законодавець, були однозначними, тобто моносемічними. При цьому необхідно зазначити, що однозначність у мові закону — це не єдине значення слова, а його однакове сприйняття і єдине тлумачення саме в тексті

© Піддубна М. В., 2016

цього закону. Важливим, у зв'язку з цим, є те, щоб для визначення одних і тих же понять застосовувалися одні й ті ж терміни. Застосування різних термінів для визначення понять одного обсягу та змісту призводить до їхнього неоднозначного сприйняття при застосуванні законодавства або ж додаткових дискусій, яких можна уникнути.

У цей же час сьогодні в українській правовій науці для визначення процесу введення в дію та реалізації міжнародно-правових норм у межах національних правових систем використовують різноманітні терміни: узгодження, трансформація, імплементація, інкорпорація, гармонізація та інші. У зв'язку із цим, необхідно з'ясувати співвідношення цих термінів. Все це не сприяє однозначному розумінню значення цих термінів. Крім того, це призводить до нерозуміння механізму введення в дію та реалізації міжнародних правових норм, оскільки кожен з цих термінів має інше значення.

Під час проведення зазначеного дослідження були використані праці як провідних українських науковців, так і зарубіжних. Зокрема серед українських науковців, на дослідженнях яких ґрунтується ця стаття, можна виділити таких: В. М. Боровенко, О. М. Броневицька, А. С. Гавердовський, В. О. Гацелюк, І. І. Лукашук, П. Ф. Мартиненко, Н. М. Пархоменко, М. І. Хавронюк. Серед зарубіжних науковців використовувались праці П. Н. Бірюкова, А. П. Биковського, Л. В. Іногамової-Хегай, Є. Т. Усенко, В. А. Каланди, В. Я. Суворова, В. В. Гаврилова тощо.

Іноколи у вітчизняній правовій літературі процес введення в дію та реалізації міжнародно-правових норм та їх реалізацію в національне право називають «узгодженням» [1, с. 10; 2, с. 6–7]. А. П. Бичковський досить критично ставиться до використання термінів «рецепція», «трансформація», «імплементація» чи «національно-правова імплементація». На його думку, деякі з них не відповідають суті процесу узгодження міжнародного та внутрішньодержавного права, а інші мають подвійне значення [1, с. 10]. На його думку, «узгодження» означає приведення норм у відповідність, подолання колізій між ними та протиріч [1, с. 12].

Метою статті є визначення терміна, який би означав впровадження міжнародних правових норм у кримінальне право України та визначення механізму реалізації таких норм.

На нашу думку, застосування терміна «узгодження» для процесу реалізації міжнародно-правових норм у національній правовій системі не можна вважати вдалим. Узгодження, крім реалізації міжнародно-правових норм у національній правовій системі, означає також вплив внутрішнього права на міжнародний правопорядок. Однак приведення міжнародного права у відповідність з національними правовими нормами навряд чи можна обґрунтувати теоретично, воно не відбувається на практиці, так як ніде такий механізм не передбачений.

М. І. Хавронюк вважає, що окреслити процес адаптації кримінального законодавства України із законодавством зарубіжних країн та вимогам міжнародних договорів може термін «гармонізація».

Науковець під цим поняттям розуміє комплексну діяльність правознавців, яка включає виявлення наявності правової бази кожної держави; проведення порівняльного аналізу, виявлення відмінностей, суперечностей і прогалин; оцінку актуальності й переваг законодавства кожної зі сторін; прогнозування можливостей реалізації конкретних форм створення гармонізованого законодавства [3, с. 9]. Процес гармонізації законодавства є всеохоплюючим. Цю тезу підтверджує таке визначення поняття «гармонізація», обґрунтоване О. Д. Крупчаном. Він зазначає, що під гармонізацією слід розуміти встановлення найбільш тісного зв'язку між нормами міжнародного права і нормами національного законодавства, що полягає в досягненні оптимального співвідношення між ними в напрямі створення єдиної органічної системи. Це постійно діючий процес, котрий не має визначеного кінцевого обмеження в часі [4, с. 133].

Термін «гармонізація» є значно ширшим, ніж процес реалізації міжнародно-правових норм у національних правових системах, оскільки є процесом, по суті, перманентним.

Часто для характеристики процесу введення в дію та реалізації міжнародно-правових норм у національне право є «трансформація». Трансформацією називають спосіб реалізації міжнародного права шляхом видання державою внутрішніх нормативних актів для виконання нею своїх міжнародно-правових зобов'язань [5, с. 69]. При цьому стверджується, що для трансформації характерне пряме введення норм міжнародного права в дію як елементів національної правової системи. Правовий механізм такого процесу є різним для кожної держави і передбачається її внутрішнім правом [6, с. 70].

Теоретичною базою для трансформації є концепція, згідно з якою міжнародне право не може застосовуватися безпосередньо для регулювання внутрішньодержавних відносин у зв'язку із обмеженістю сфери міжнародно-правового регулювання лише міждержавними відносинами. С. В. Черненко зазначає, що трансформація відбувається у всіх випадках, коли внутрішньодержавне право приводиться у відповідність із міжнародним, навіть тоді, коли формулювання того чи іншого міжнародного договору можуть створити ілюзію про безпосереднє застосування його положень для регулювання внутрішньодержавних відносин. Це обумовлено об'єктивними межами міжнародно-правового регулювання, а саме неможливістю міжнародно-правової регламентації відносин з участю індивідумів і юридичних осіб. У результаті трансформації міжнародно-правові правила поведінки стають внутрішньодержавними [7, с. 151].

Термін «трансформація» використовується як характеристика процесу перетворення міжнародно-правових норм в національно-правові [8, с. 17]. Прихильники теорії трансформації зазначають, що внаслідок трансформації норми міжнародного права перетворюються в норми національного права і після цього, власне, підлягають застосуванню. Однак, за логікою речей та за змістом самого слова, «трансформація» тобто перетворення, означає зникнення об'єкта

перетворення, його перебудову, зміну. У це же час норми міжнародного права нікуди не зникають, вони залишаються і не втрачають своєї чинності. Тому вважаємо невдалим термін «трансформація» для позначення процесу реалізації міжнародно-правових норм у межах національно-правових систем.

Найбільш вдалим для позначення цього процесу є термін «імплементация». Етимологічно термін «імплементация» походить від латинського слова «*impliko*», що означає «наповнюю, виконую» [2, с. 462]. В англійській мові використовується термін «*implement*», що означає «здійснення, забезпечення виконання», буквально — «забезпечення практичного результату і фактичного виконання конкретними засобами» [9, с. 438]. У семантичному значенні термін «імплементация» найбільш точно відповідає українському еквівалентові «впровадження».

Поняття «імплементация» було запроваджено у вітчизняній літературі й обґрунтовано І. І. Лукашуком і П. Ф. Мартиненком [10, с. 98]. Це поняття було використане в науці міжнародного права насамперед, — і це слід підкреслити, — у зв'язку з визначенням процесу здійснення норм міжнародного права у внутрішньому праві держави та доцільністю використання терміна «імплементация» на протигагу терміну «трансформація» [10, с. 98].

У юридичній літературі також висловлюється позиція про тотожність понять «імплементация» та «трансформація» [11, с. 86; 12, с. 12]. При цьому прихильники такої позиції стверджують, що імплементация та трансформація — це тотожні поняття і немає різниці, яке з цих двох понять застосовувати.

Однак такий підхід слід вважати неправильним, оскільки, крім вказаних вище відмінностей, конструкції імплементации та трансформації по-різному вирішують питання про безпосереднє регулювання міжнародно-правовими нормами суспільних відносин, учасниками яких є окремі індивідууми чи юридичні особи. Відповідно до теорії трансформації виключається можливість безпосередньої дії міжнародного права в сфері внутрішньодержавного регулювання, про що вже йшлося вище. Для надання нормам міжнародного права юридичної сили на внутрішньодержавному рівні необхідна їх трансформація в норми національного права. Імплементация ж, навпаки, не передбачає обов'язкового визнання міжнародно-правових норм нормами національного права. З позиції теорії імплементации, норми міжнародного права можуть бути безпосереднім регулятором національних відносин з «дозволу» держави [13, с. 58–59; 14, с. 50].

Викликає заперечення також й визнання деякими науковцями рецепції способом реалізації міжнародно-правових норм у національних правових системах. У широкому розумінні цього слова рецепція (від лат. *receptio* — прийняття, прийом) є одностороннім свідомим освоєнням багатства чужої культури з метою збагачення своєї. У юридичній літературі рецепцією вважають введення в дію (відбір, запозичення, переробка та пристосування) того нормативного змісту іноземного права,

яке виявилось придатним для регулювання відповідних суспільних відносин у державі [15, с. 206].

Вважаємо, що рецепція може стосуватися лише права інших держав або права, яке було чинними в іншу епоху (наприклад, римського права) [16, с. 27]. Цей процес не можна ототожнювати з реалізацією міжнародно-правових норм у національних правових системах. Рецепція — це добровільний процес. Необхідність запозичення «чужих» правових норм може виникнути внаслідок відставання власного права від розвитку суспільних відносин та може бути зумовлена необхідністю реформування власних правових систем. Імплементация міжнародного права є, як правило, обов'язком держави і відбувається, через необхідність дотримання міжнародних договорів із принципу *pacta sunt servanda*.

На нашу думку, термінологія, що використовується в науці, повинна відповідати змісту поняття. Такі явища, як рецепція, узгодження, гармонізація, не повинні використовуватися для характеристики процесу реалізації міжнародно-правових норм у національній правовій системі, оскільки вони характеризують зовсім інші правові явища.

У цей же час трансформація та імплементація — суміжні категорії, які за своєю суттю означають одне й теж явище, але дещо диференційовано підходять до характеристики його змісту.

Відповідно до ч. 1 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» [17] чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Звідси слідує, що всі міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, є самовиконуваними. Однак це не так. Недостатньо закріпити в законі положення про те, що всі міжнародні договори України, які схвалені парламентом, є частиною національного законодавства, щоб вони стали самовиконуваними. На практиці при їх застосуванні можуть виникати труднощі технічного характеру, а деякі норми взагалі не можуть бути виконаними без їх імплементації чи є рекомендаційними. Не будь-яка норма міжнародного договору здатна бути самовиконуваною. Для цього вона повинна характеризуватися ознаками, визначеними вище; і наявність таких ознак не залежить від положень ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» [17]. Крім того, важко собі уявити, що норми міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та які встановлюють кримінальну відповідальність за якісь злочинні діяння, могли б діяти без їх імплементації в КК України.

О. М. Броневицька проаналізувала понад 70 міжнародних договорів, метою яких є запобігання та боротьба зі злочинністю, та з'ясувала, що практично всі ці договори не є самовиконуваними. У 90 % таких договорів (незалежно від того, яким органом вони прийняті

та яка їх назва) є вказівка на те, що кожна держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть виявитися необхідними:

а) для визнання кримінальними злочинами відповідно до її національного законодавства діянь, зазначених у відповідному міжнародному договорі;

б) для встановлення за ці злочини відповідних покарань з урахуванням тяжкості цих злочинів.

Тобто для того, щоб визнати рекомендовані діяння злочинними, слід внести зміни до вже чинного кримінального законодавства, а також призначити в національному законі вид та міру покарання за відповідні злочини, оскільки жоден з проаналізованих міжнародних актів не вказує на можливі види покарання. Це є виключна прерогатива кожної держави. Виняток становить лише низка міжнародних конвенцій, які належать до гуманітарного права (конвенції, присвячені дотриманню звичаїв та засобів ведення війни), та Міжнародна конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. Ці конвенції є самовиконуваними, причому повинні виконуватись навіть тими державами, які не є їх учасниками [18, с. 20]. Однак, як цілком правильно зауважує О. М. Броневицька, навіть якщо у договорі зазначено, що він самовиконуваний, однаково він повинен бути імплементаційним у внутрішнє законодавство, оскільки притягнути до кримінальної відповідальності лише на підставі міжнародного договору є неможливо. Кримінальне законодавство України визнає злочинними всі діяння, зазначені цими міжнародними актами, тому питання їх самовиконуваності автоматично відпадає [18, с. 21].

У зв'язку із цим, доцільно внести зміни та доповнення до ч. 1 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори», виклавши її у такій редакції:

«Норми чинних міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються безпосередньо у порядку, передбаченому для норм національного законодавства, якщо тільки вони не вимагають видання внутрішньодержавних актів щодо їх застосування. Для застосування норм чинних міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що не можуть бути застосовані безпосередньо, приймаються необхідні для їх застосування нормативно-правові акти».

Така редакція ч. 1 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори» найбільш точно відповідає концепції самовиконуваних та несамовиконуваних міжнародно-правових норм, а також буде повністю відповідати ч. 1 ст. 9 Конституції України [19], відповідно до якої чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

В. А. Вдовін зазначає, що міжнародно-правові норми можуть бути реалізованими в національних системах двома шляхами: шляхом прийняття внутрішньодержавних імплементаційних норм та шляхом безпосереднього застосування самовиконуваних міжнародно-правових

норм. У зв'язку із цим, він пропонує виділяти безпосередню та опосередковану національно-правову імплементацію. При безпосередній імплементації норма міжнародного права діє в державі без змін як норма національного права. У цей же час при опосередкованій імплементації приймається нова внутрішньодержавна норма, що адаптує положення національного права [20, с. 83]. У зв'язку із цим переконані, що самовиконувані норми не потребують імплементації, а набувають чинності в національній правовій системі внаслідок їх ратифікації. Хоча деякі науковці зазначають про необхідність імплементації навіть самовиконуваних норм, зокрема кримінально-правового характеру. Так, О. М. Броневицька зазначає, що притягнути до кримінальної відповідальності лише на підставі міжнародного договору неможливо [18, с. 21]. Такий підхід слід вважати правильним, оскільки відповідно до ст. 3 КК України [21] злочинність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки Кримінальним кодексом України. Закони України про кримінальну відповідальність повинні відповідати положенням, що містяться в чинних міжнародних договорах, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

У юридичній науці дають різноманітні визначення імплементації. Так, наприклад, М. О. Куц визначає імплементацію як фактичну реалізацію міжнародних зобов'язань на національному рівні, а також один зі способів включення міжнародно-правових норм у національну правову систему за умови дотримання мети міжнародних норм [22]. Н. М. Пархоменко визначає імплементацію як процес транспонування актів законодавства, включаючи створення порядку та процедур їхнього впровадження [23]. В. М. Баглай та В. О. Туманов розглядають імплементацію як встановлений державою порядок застосування норм міжнародного права на її території [24, с. 168]. Автори «Юридичної енциклопедії» визначають імплементацію як організаційно-правову діяльність держави з метою реалізації своїх міжнародно-правових зобов'язань [25, с. 667].

Однак усі зазначені визначення не відображають повною мірою усіх тих особливостей процесу реалізації міжнародно-правових норм, про які ми зазначали вище. Тому, на нашу думку, імплементацію слід визначати як діяльність законодавчого органу держави, яка полягає у прийнятті норм внутрішньодержавного права, що мають на меті реалізацію міжнародно-правових норм у національній правовій системі.

Таке визначення імплементації найбільше відповідає змісту цього процесу та його суті.

Закон України «Про міжнародні договори України» [17] не використовує термін «імплементація». У цей же час запропонована вище редакція ч. 1 ст. 19 цього Закону вимагає використання цього терміна, оскільки саме несамовиконувані норми підлягають імплементації. Тому пропонуємо визначення цього терміна в ст. 1 Закону, який визначає терміни, що використовуються в цьому Законі, а також використання його в тексті Закону.

У науковій літературі протягом багатьох років точаться гострі суперечки на рахунок того, чи можуть міжнародні договори виступати джерелами національного кримінального права.

Усі позиції, що існують з цього приводу, можна умовно розділити на три основні групи:

Перша група вчених вважає, що міжнародний договір є джерелом національного кримінального права і навіть має пріоритет над кримінальним законодавством [26, с. 39; 27, с. 30; 28, с. 62; 29, с. 6]. На думку другої групи вчених, міжнародні договори є джерелами національного кримінального права, але можуть застосовуватися тільки щодо встановлення злочинності та караності діяння при прийнятті норм закону про кримінальну відповідальність [30, с. 57; 31, с. 67, 73]. А третя група вчених вважає, що міжнародні договори не є джерелами кримінального права [32, с. 68; 5, с. 72; 33, с. 273–274; 34, с. 11].

Не розглядаючи детально суть позицій про джерела кримінального права України, оскільки це виходить за межі дослідження, варто зазначити, що ми вважаємо, що міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, не можуть вважатися джерелами національного кримінального права.

Так, дійсно, ст. 9 Конституції України [19], а також ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» [17] передбачають, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. У цей же час таке положення не означає, що міжнародно-правові договори є джерелами внутрішньодержавного кримінального права. Стаття 3 КК України [21] передбачає, що законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права. Закони України про кримінальну відповідальність, прийняті після набрання чинності КК України, включаються до нього після набрання ними чинності.

Навіть якщо міжнародно-правові і застосовуються у сфері вітчизняного кримінального права, то вони зберігають свою самостійність, а форма їх виразу — договір, правовий звичай — залишається джерелом міжнародного права. Положення ст. 9 Конституції України [19] та ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» [17] говорить про те, що в правовій системі нашої держави існують складні міжсистемні та міжгалузеві зв'язки, що регулюють відносини в певних сферах спільного для них предмета регулювання.

У кримінальному праві безпосередня чинність міжнародно-правових норм характеризується певною особливістю. Особливість полягає в тому, що КК України не містить норму про перевагу міжнародно-правових норм над нормами, закріпленими в цьому Кодексі. У зв'язку із цим, деякі вчені вказують на наявність колізії між положеннями ст. 9 Конституції України і ч.ч. 1, 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» з одного боку та ч. 3

ст. 3 КК України, відповідно до якої злочинність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом. У цей же час вони пропонують вирішити колізію на користь конституційно-правової норми як такої, що має більшу юридичну силу. Однак це приводить до різних результатів. Так, одні автори стверджують, що норми міжнародного права мають пряму дію в сфері внутрішніх кримінально-правових відносин у випадку наявності пробілу у вітчизняному кримінально-правовому регулюванні чи протиріччі між кримінально-правовими та міжнародно-правовими нормами [35; 5, с. 42; 36, с. 15; 37, с. 27]. Інші стверджують про те, що міжнародно-правові норми є джерелом кримінального права України [30, с. 57; 38, с. 20].

Пояснення тут лежить дещо в іншій площині. Дійсно, в КК України відсутня колізійна норма про прерогативу міжнародного права, а ст. 3 КК України містить положення лише про те, що злочинність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом. Як ми з'ясували вище, міжнародно-правові норми кримінально-правового характеру, будучи частиною правової системи України, діють на території України і в певних випадках можуть безпосередньо регулювати кримінально-правові відносини. У цей же час в кримінальному праві можливість безпосереднього застосування міжнародно-правових норм є дещо обмеженою. Міжнародно-правові норми кримінально-правового характеру дуже рідко є самовиконуваними.

Саме тому в п. 16 Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 19 грудня 2014 р. № 13 «Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя» [39] передбачено, що суди не вправі застосовувати безпосередньо норми міжнародних договорів, що передбачають ознаки складу злочину, оскільки метою таких договорів є встановлення обов'язку держави криміналізувати відповідні діяння в національному кримінальному законодавстві (наприклад, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) 1999 року, Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 року, Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників 1979 року, Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року). При здійсненні правосуддя суди повинні враховувати, що підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК України; а також те, що злочинність діяння та його караність й інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки КК України. У зв'язку із цим, міжнародно-правові норми, що передбачають ознаки складу злочину, повинні застосовуватись судами України лише в тих випадках, коли норми КК прямо встановлюють необхідність застосування міжнародного договору України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України (наприклад, ст.ст. 438–440 КК України).

Отже, і теорія кримінального права, і судова практика займають позицію, що у випадку, коли міжнародно-правова норма є самовиконуваною, колізія між нею та національною кримінально-правовою нормою повинна вирішуватися на користь міжнародного права. Відсоток таких міжнародно-правових норм, що регулюють кримінально-правові відносини, є надзвичайно низьким. Несамовиконувані міжнародно-правові норми не можуть самостійно застосовуватися на території України при жодних умовах.

У зв'язку із цим, пропонуємо внести зміни до ч. 1 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори», виклавши її у такій редакції:

«Норми чинних міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються безпосередньо в порядку, передбаченому для норм національного законодавства, якщо тільки вони не вимагають видання внутрішньодержавних актів щодо їх застосування. Для застосування норм чинних міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що не можуть бути застосовані безпосередньо, приймаються необхідні для їх застосування нормативно-правові акти».

Така редакція ч. 1 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори» найбільш точно відповідатиме концепції самовиконуваних та несамовиконуваних міжнародно-правових норм, а також повністю відповідатиме ч. 1 ст. 9 Конституції України [19], відповідно до якої чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

У зв'язку із запропонованими змінами пропонуємо також закріпити у ст. 1 зазначеного Закону, яка визначає терміни, що використовуються в ньому, поняття імплементації, а саме: імплементація — це діяльність законодавчого органу держави, яка полягає у прийнятті норм внутрішньодержавного права, що мають на меті реалізацію міжнародно-правових норм у національній правовій системі.

У цей же час поняття та механізм реалізації міжнародних правових норм в кримінальне законодавство України — сфера, яка малодосліджена в кримінальному праві України. Традиційно цей процес досліджується в міжнародному праві України. Однак, оскільки злочин як основний інститут кримінального права повинен бути передбачений у національному кримінальному законі, цей процес характеризується певними особливостями. Саме тому поняття та механізм імплементації потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. *Бычковский, А. П.* Согласование норм международного и внутригосударственного права [Текст] : автореф. дисс. а соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Международное право» / А. П. Бычковский. — К., 1986. — 20 с.

2. *Боровенко, В. М.* Імплементация окремих норм міжнародного права в кримінальне законодавство України [Текст] / В. М. Боровенко // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом : матер. наук.-практ. конфер. / за ред. В. Ф. Опришка та ін. — К. : [Б.в.], 1998. — С. 462–463.
3. *Хавронюк, М. І.* Сучасне загальноєвропейське кримінальне законодавство: проблеми гармонізації [Текст] : монограф. / М. І. Хавронюк. — К. : Істина, 2005. — 264 с.
4. *Крупчан, О. Д.* До питання взаємозв'язку міжнародного права і законодавства України [Текст] / О. Д. Крупчан // Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом : матер. наук.-практ. конфер. / за ред. В. Ф. Опришка та ін. — К., 1998. — С. 133–137.
5. *Бирюков, П. Н.* Международное право [Текст] : учеб. пособ. / П. Н. Бирюков. — 2-е изд., перераб. и доп. — М. : Юристъ, 2001. — 416 с.
6. Международное частное право [Текст] : учеб. / под ред. Г. К. Дмитриевой. — М.: Проспект, 2000. — 223 с.
7. *Черниченко, С. В.* Теория международного права [Текст] : [в 2 т.] / С. В. Черниченко. — М. : НИМП, 1999. — Т. 1: Современные теоретические проблемы. — 531 с.
8. *Усенко, Е. Т.* Соотношение и взаимодействие международного и национального права и Российская Конституция [Текст] / Е. Т. Усенко // Московский журнал международного права. — 1995. — № 2. — С. 13–28.
9. Большой англо-русский словарь = New English-Russian dictionary : [в 2-х т.]. : ок. 150000 слов / [сост.: Н. Н. Амосова, Ю. Д. Апресян, И. Р. Гальперин и др.] ; под общ. рук. И. Р. Гальперина. — 3-е изд., стер. — М. : Рус. яз., 1979. — Т. 1 : А–L. — 822 с.
10. *Лукашук, И. И.* Юридические гарантии осуществления норм конституционного и международного права в условиях их взаимодействия [Текст] / И. И. Лукашук, П. Ф. Мартыненко // Юридические гарантии правильного принятия советских правовых норм и укрепление социалистической законности : тезисы докладов и сообщений Всесоюзной научной конференции. — К. : КГУ, 1970. — С. 78–82.
11. *Додонов, В. Н.* Международное право: словарь-справочник [Текст] / В. Н. Додонов [и др.] ; ред. В. Н. Трофимов. — М. : Инфра-М, 1997. — 368 с.
12. Международное право [Текст] : учеб. / отв. ред. В. И. Кузнецов. — М. : Международные отношения, 1994. — 245 с.
13. *Мюллерсон, Р. А.* Соотношение международного и национального права [Текст] / Р. А. Мюллерсон. — М. : Международные отношения, 1982. — 136 с.
14. *Гаврилов, В. В.* Теории трансформации и имплементации норм международного права в отечественной правовой доктрине [Текст] / В. В. Гаврилов // Московский журнал международного права. — 2001. — № 2. — С. 39–61.
15. *Косарев, А. И.* Римское частное право [Текст] / А. И. Косарев. — М. : Закон и право, 1998. — 254 с.
16. *Грищенко, Л. Л.* Рецепция права [Текст] / Л. Л. Грищенко, Е. О. Курышев // Государственная власть и местное самоуправление. — 2004. — № 1. — С. 26–29.
17. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906–IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.

18. *Броневицька, О. М.* Відповідність норм кримінального законодавства України чинним міжнародним договорам [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Броневицька Оксана Михайлівна. — Львів, 2011. — 247 арк.
19. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
20. *Вдовин, В. А.* Імплементация международно-правовых норм в уголовном праве Российской Федерации [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Вдовин Вадим Александрович. — М., 2007. — 205 л.
21. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
22. *Куц, М. О.* Про особливості тлумачення терміна «імплементация» [Текст] / О. М. Куц // Часопис Київського університету права. — 2010. — № 2. — С. 133–137.
23. *Пархоменко, Н. М.* Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом: методи, етапи, види [Текст] / Н. М. Пархоменко // Часопис Київського університету права. — 2012. — № 1. — С. 338–342.
24. *Баглай, В. М.* Малая энциклопедия конституционного права [Текст] / В. М. Баглай, В. А. Туманов. — М. : БЕК, 1998. — 519 с.
25. Юридична енциклопедія [Текст] / НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана ; редкол. Ю. С. Шемшученко та ін. — К. : Укр. енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1999. — Т. 2: Д–Й. — 744 с.
26. *Галиакбаров, Р. Р.* Уголовное право Российской Федерации [Текст] : учеб. / Р. Р. Галиакбаров. — Краснодар : Кубанский гос. агр. ун-т, 1999. — Общая часть. — 448 с.
27. *Карпец, И. И.* Преступления международного характера [Текст] / И. И. Карпец. — М. : Юрид. лит., 1979. — 264 с.
28. *Костенко, И. И.* Международное уголовное право: современные теоретические проблемы [Текст] / И. И. Костенко. — М. : Юрлитинформ, 2004. — 448 с.
29. *Лукашук, И. И.* Международное уголовное право [Текст] : учеб. / И. И. Лукашук, А. В. Наумов. — М. : Спарк, 1999. — 287 с.
30. *Гацелюк, В. О.* Деякі аспекти імплементції Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у національне кримінальне законодавство [Текст] / В. О. Гацелюк // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ. — 2001. — Вип. 1. — № 1. — С. 56–70.
31. *Иногамова-Хегай, Л. В.* Международное уголовное право [Текст] / Л. В. Иногамова-Хегай. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. — 495 с.
32. *Усенко, Е. Т.* Теоретические проблемы соотношения международного и внутригосударственного права [Текст] / Е. Т. Усенко // Советский ежегодник международного права. 1977. — М. : Наука, 1979. — С. 65–81.
33. Курс международного права [Текст] : [в 7 т.]. / Ю. А. Баскин, И. Б. Крылов, Д. Б. Левин и др. — М. : Наука, 1989. — Т. 1. Понятие, предмет и система международного права, — 360 с.
34. Международное право [Текст] : учеб. / отв. ред. Ю. М. Колосов, Э. С. Кривчикова. — М. : Международные отношения, 2001. — 720 с.
35. *Андрушко, П. П.* Джерела кримінального права України: поняття, види [Текст] / П. П. Андрушко // Адвокат. — 2011. — № 8. — С. 10–22.
36. Международное право [Текст] : учеб. [для вузов] / отв. ред. Г. В. Игнатенко, О. И. Тиунов. — М. : Норма, 2004. — 624 с.

37. Кибальник, А. Г. Современное международное уголовное право: понятие, задачи, принципы [Текст] / А. Г. Кибальник. — СПб. : Юридический Центр Пресс, 2003. — 252 с.
38. Коняхин, В. П. Теоретические основы построения Общей части российского уголовного права [Текст] / В. П. Коняхин. — СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. — 348 с.
39. Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ від 19.12.2014 р. № 13 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Законодавство України. — URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-14>.

Надійшла до редакції 23.05.2016

Пиддубна М. В. Понятие имплементации норм международного уголовного права в уголовное право Украины

Исследовано понятие и механизм имплементации норм международного уголовного права в уголовное право Украины. Определено, что под имплементацией следует понимать деятельность законодательного органа государства, которая заключается в принятии норм внутригосударственного права, имеющие целью реализацию международно-правовых норм в национальной правовой системе. Предложены изменения в Закон Украины «О международных договорах». Сформулирован вывод, что нормы международных договоров, определяющих признаки состава уголовно наказуемого деяния, не могут применяться судами Украины непосредственно, поскольку такими договорами прямо устанавливается обязанность государства обеспечить выполнение предусмотренных договором обязанностей путем установления наказания за определенные преступления внутренним (национальным) законом.

Ключевые слова: имплементация, международное уголовное право, международный договор.

Piddubna, M. V. Concept of Implementation of International Criminal Law into Criminal Law of Ukraine

We studied the concept and mechanism of implementation of international criminal law in the criminal law of Ukraine. It was determined that it should be understood under the implementation of the legislative body of the state, which is to adopt the rules of national law, aimed at the implementation of international legal norms in the national legal system. Amendments to the Law of Ukraine «On international treaties» have been proposed. The author concludes that the norms of international treaties that define the constituent elements of a criminal offense can not be applied directly by the courts of Ukraine, as such agreements directly establishes the obligation of States to ensure the fulfilment of the contractual obligations by establishing penalties for certain offenses domestic (national) law.

Keywords: implementation, International Criminal Law, international treaty.

